

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Бурган Ірини Олександрівни на тему

«Комунікативні та діалогічні особливості концерту для двох фортепіано з оркестром: теоретико-культурологічні аспекти»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 034 «Культурологія»

Актуальність теми дослідження. У музичній культурі сучасності спостерігаються тенденції до дедалі більшої актуалізації ансамблевого виконавства. У контексті підсилення композиторського, виконавського та слухацького інтересу до ансамблевої музики особливої необхідності набуває детальне наукове осмислення специфіки ансамблевого музикування. Окремої уваги заслуговує концерт для двох фортепіано з оркестром – рідкісний жанр, який продовжує переживати період свого ренесансу та актуалізації в музичній культурі. Специфіка ансамблевого устрою подвійного фортепіанного концерту відзначається ескалацією комунікативного процесу, що надає можливість особливого підходу до його вивчення з позиції сучасного бачення культури, як універсального інформативно-комунікативного простору.

Проблеми комунікації та діалогу є одними з найбільш значущих та активно досліджуваних тем у сучасній науці. В дисертації акцентовано увагу на діалогічній специфіці концерту для двох фортепіано з оркестром. А вона, в свою чергу, постає частиною музично-комунікативного простору культури.

Окреслені положення доводять актуальність дослідження І. О. Бурган та його перспективність для сучасної культурології як складової гуманітарної галузі знань.

Зв'язок роботи з науковими програмами, науковими напрямами академії та кафедри, на якій виконувалася дисертація. Дослідження здійснено на кафедрі історії та теорії культури Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Тема дисертації узгоджена з перспективним тематичним планом науково-дослідної діяльності НМАУ ім. П. І. Чайковського: «Обґрунтування музичної культури як галузі гуманітарного знання та подальше удосконалення її наукового понятійно-термінологічного апарату».

Метою дослідження є аналіз комунікативної та діалогічної специфіки концерту для двох фортепіано з оркестром у контексті теоретичного осмислення комунікативних процесів у культурі.

Виходячи з мети дослідження, ставилися наступні **завдання**:

1) дослідити явище комунікації, виявити загальні принципи взаємодії комунікативних кодів культури і в цьому контексті охарактеризувати комунікативну структуру подвійного фортепіанного концерту;

2) окреслити феномен діалогу, простежити процеси його виникнення та реалізації в суспільстві та культурі, розкрити актуальні концепції комунікації та діалогу, спираючись на провідні теорії діалогу в таких наукових галузях, як філософія, культурологія, музикознавство;

3) простежити процес виникнення, розвитку та еволюції жанру концерту для двох фортепіано з оркестром, виявити причини зростання і падіння виконавського й композиторського інтересу до зазначеного жанру, відзначити відповідність моделі колективного концертування панівним тенденціям у музичній культурі певного періоду і, відповідно, актуальність цієї моделі, окреслити можливі зміни, що відбулися під впливом провідних поглядів та культурно-естетичних принципів епохи;

4) класифікувати функції діалогу в подвійному фортепіанному концерті, виявити конкретні механізми здійснення діалогу, рівні та форми його творчої реалізації;

5) охарактеризувати специфіку втілення принципу концертності та концертування в концерті для двох фортепіано з оркестром, простежити взаємозв'язок між концертністю та діалогічністю, розкрити поняття діалогічного ансамблю;

6) дослідити концерт як творчо-виконавською форму музичної публічної події і як творчо-художню форму композиторської активності (музичного жанру, зокрема концерту для двох фортепіано з оркестром) з урахуванням реалій сучасного світу культури;

7) розкрити механізми впливу комунікативної своєрідності концерту на формування новітніх виконавських стратегій у музичній культурі.

Наукова новизна. У дисертації вперше:

- комплексно досліджено комунікаційні й діалогічні особливості подвійного фортепіанного концерту; простежено зв'язок жанру з філософією діалогізму;
- розглянуто маловідомі та новітні зразки концертів для двох фортепіано з оркестром в контексті повної панорами розвитку цього жанру в історії культури;
- встановлено актуальність моделі колективного концертування в різні періоди історії музичної культури; з'ясовано культурні чинники зростання або падіння виконавського й композиторського інтересу до зазначеного жанру;
- охарактеризовано механізми підсилення тенденцій концертності та діалогічності в подвійному фортепіанному концерті;
- класифіковано функції діалогу в концерті для двох фортепіано з оркестром;
- окреслено місце подвійного фортепіанного концерту в сучасній музичній культурі та виконавській практиці;
- виявлено впливи комунікативної специфіки концерту як важливого чинника у формуванні новітніх виконавських стратегій у сучасній культурі.

Подальшого розвитку набула проблематика, пов'язана з вивченням комунікативного аспекту концертних та ансамблевих жанрів у просторі музичної культури.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Матеріали дисертації можуть використовуватися в таких курсах вищих навчальних закладів, як «Історія музичної культури», «Історія культури», «Історія фортепіанного мистецтва», «Історія музики». Результати дослідження мають особливу цінність для піаністів-виконавців, які зацікавлені в розширенні ансамблево-оркестрового репертуару та підвищенні своєї ансамблевої майстерності шляхом глибокого розуміння внутрішньоансамблевих комунікативних процесів. Матеріали роботи також стануть корисними для культурологів, музикознавців, диригентів, виконавців на інших музичних інструментах.

Особистий внесок здобувача полягає в новому культурологічному підході до вивчення подвійного фортепіанного концерту як складного явища музичної культури, аналізі його комунікативної й діалогічної природи,

формулюванні теоретичних положень на основі власного практичного досвіду виконання концертів для двох фортепіано з оркестром.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації викладено в доповідях на 4 наукових конференціях: міжнародній науково-практичній конференції «Україна. Європа. Світ. Історія та імена в мистецьких рефлексіях» (Київ, 3-4 листопада 2017 р), VII міжнародній науковій конференції «Ювілейні та пам'ятні дати 2017 року» (Київ, 5-6 грудня 2017 року), XIX міжнародній науково-практичній конференції «Молоді музикознавці у рамках міжнародного науково-творчого проекту «Музична культура сучасності: від наукового осмислення до виконавської інтерпретації та імпровізації» (Київ, 9-11 січня 2019 р), у XV всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми музикознавства у молодіжних дослідженнях (Київ, 18-19 березня 2019 року).

Публікації. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження викладені у 4 одноосібних публікаціях, з яких 3 статті – у наукових фахових виданнях України, 1 стаття – у науковому виданні країни Європейського Союзу.

Публікації, в яких висвітлені основні наукові результати дисертації:

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. Бурган І. О. «Діалог-концертування» і комунікативна складова в культурі: концерти для двох фортепіано з оркестром Фелікса Мендельсона-Бартольдї // Часопис Національної Музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2018. №3(40). С. 95-110.

2. Бурган І. О. Культурний діалог у сучасній теорії та практиці концертування // Часопис Національної Музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2019. №1(42). С.123-134.

3. Бурган І. О. Теорія діалогу як засіб дослідження концерту для двох фортепіано з оркестром // Магістеріум НаУКМА. Київ, 2018. Вип. 71. С. 55-60.

Стаття в іноземному науковому виданні:

1. Бурган И. А. Жанр концерта для двух фортепиано с оркестром как явление культурной коммуникации // Res Humanitariae XXVI. Клайпеда : Klaipedos Universitetas, 2019. С. 183-193.

За результатами попередньої експертизи дисертації І. О. Бурган та повноти публікацій щодо основних результатів дослідження

РЕЦЕНЗЕНТИ УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Бурган Ірини Олександрівни на тему «Комунікативні та діалогічні особливості концерту для двох фортепіано з оркестром: теоретико-культурологічні аспекти».

2. Вважати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, теоретичною та практичною цінністю здобутих результатів та обґрунтованістю висновків дослідження дисертація І. О. Бурган «Комунікативні та діалогічні особливості концерту для двох фортепіано з оркестром: теоретико-культурологічні аспекти» відповідає спеціальності 034 – Культурологія та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2016 року №261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року №283) та Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року №167.

3. Рекомендувати дисертацію Бурган Ірини Олександрівни на тему «Комунікативні та діалогічні особливості концерту для двох фортепіано з оркестром: теоретико-культурологічні аспекти» за спеціальністю 034 – Культурологія до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій раді.

Доктор мистецтвознавства,
професор, завідувач кафедри
зарубіжної музики НМАУ
ім. П. І. Чайковського

В. Б. Жаркова

Кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри камерного
ансамблю НМАУ
ім. П. І. Чайковського

О. А. Жукова